

Om Skyberg i Vardal bygdebok

2. SKYBERG

Skyberg er den øverste gård i Vibergsroa. Navnet finnes også i Ringsaker, Øier og Brandval. På to steder skrives navnet *Skygh=* allerede i 14de århundre, men fra 16de århundre som nu. På gammelnorsk har vel navnet lydt «*Skyja=berg*», og første ledd betyr da ikke annet enn «sky» i vår betydning. Da åsen bakenfor ligger så høit, må navnet sikte til at skyene ofte trakk sig helt ned til berget. Kan også tyde stedet hvor man tok værværrelse fra. Av berget har så gården fått sitt navn.

Før 1600-tallet blev *Skyberg* regnet som «fjerdingsgård», senere «ødegård». Den var fra gammel tid beneficert Vardal

prestebol til presteenkesete. I 1616 heter det således at den «bygges» av sogneprest *Peder Mule* og i 1661 av sogneprest *Jens Gram*. Enken efter presten *Glatvedt* bodde her en tid. Prestene fremholdt flere ganger at gården var uskikket som presteenkesete, da den lå for høit, så den var utsatt for frost, dessuten avsides og manglet kjørevei. Sogneprest *Borchgrevink* anbefaler derfor at den blir solgt, hvilket også skjer i 1826 til daværende bruker *Tosten Skyberg* for 1200 spd. Seval hadde da vært enkesete fra 1810.

Gården var i gammel tid nokså ubetydelig. *Jens Gram* sier endog at gården var bare et engeland som blev brukt under Prestegården og kunde gi omkring 15 vinterlass høi for året. Dette motsies dog av skattebøkene som viser at gården var bebodd allerede i 1612, da *Engebret Skyberg* var bruker og betalte en ikke ubetydelig landskatt, nemlig 5 daler.

Efter matr. 1669 var skylden 1 hud. Utsæd 3 td. korn. Fødde 12 kuer og 2 hester. «God Havn til Quæget, et Aabborstiern kaldet Koltiernet, Gaarden kand røddes og forbedres med Eng.»

1723: 12 kuer, 2 hester, 20 sauer. Sådde 2 td. 4 skjp. bygg og 1 td. 4 skjp. havre. «Tungbrukt, frostlendt». Skylden øket til 1 hud 2 skinn.

1866: 98 mål dyrket, 500 mål slåttemyr. Føder 28 kuer, 5 hester, 40 sauer, 20 geiter. Avlet: 84 td. korn, 200 hl. poteter, 200 skpd. høi.

Den gamle stuebygning på Skyberg var efter den gamle byggemåte i en etasje med loft ovenpå, svalgang med halv- runde åpninger på forsiden, hvorfra trapp til loftet. Langbord med benker, stort framskap, 1 stor kubbestol med bokstavene T. M. S. dannet av messingnagler (T. M. S. = Tosten Madsen Skyberg). *Johannes Skyberg* bygde op fra nytt de fleste hus.

Av innbo og løsøre efter skifte 1739: 1 messingstake, 1 blått lerfat, glassbuttcl, brennevinsglass, stentoi, 2 gryter, 1 kjetting, økser, 1 klædeskiste. Ovenpå svalen: 1 melbutt, ferdeskiste, sledeskrin. Kuene hette bl. a.: Forlik, Raugdyre, Gulstjerne, Dyre, Brone, Vibergkoll (fra Viberg), Plomme; — og fra 1762: Brennevinskjel, 1 håndkvern, 1 enkel pistol, maltkvern, spisslede, ferdesslede, kløvsal, duker, dynner, skinnfelder o. s. v.

Skyberg.

Husvær har vært: Skybergsætra, nu utlagt, Sæterhaugen, Huskestua, 2 plasser, Sjulstua, eget bruk, Lisætra og Svealokka.

Gården har nu 90 mål dyrket + 30 mål dyrket myr, 25 mål udyrket, 8600 mål skog, derav 6500 mål produktiv. Flere steder i marken er det merker efter myrmalmbrenning.

Hovedbygning fra 1852, nu restaurert. Uthus fra senere tid.

Eldre stadnavn: Prestmyra, Klokkefoten. (En stor slåtte- myr, hvorav presten hadde det meste, klokkeren mindre).

Brukere:

Den første bruker vi kjenner var *Engebret* som brukte gården til 1630, hvorefter kommer en *Ole* som er bruker noen år. I manntallet for 1665 nevnes presten *Jens Gram* som bruker, og han har bare en tjener, *Seffri Gulbrandsen*, på gården. Men i skattelisten for kvegskatten i 1657 er atter *Ole* bruker. Han er gift og betaler skatt av 2 kuer. I 1668 heter brukeren *Jens* og fra 1671—86 *Hans*. Han overdrog gården til sønnen *Tosten Hansen* som var bruker til sin død 1739. Han hadde bl. a. to døtre, *Kirsti*, f. 1690, † 1743, g. m. enkemann *Hans Taraldsen*

fra Mustad, og Anne, † 1730, g. m. Mads Hansen Seval. Gården var nu ganske betydelig og fødde 12 kuer og 2 hester. Tosten hadde i 1711 7 voksne på gården som betalte skoskatt.

I 1743 blev gården av presten *Holmboe* bygslet til *Ole Haraldsen Skyberg* som var g. m. Agnethe Jensdtr. Ole døde 1751, 56 år gl., hvorefter Agnethe giftet sig igjen med *Christen Gundersen* som derpå fikk gården. Både Christen og Agnethe døde 1762.

Gården blev nu bygslet til *Anders Madsen*, bror til Tosten Madsen på Seval. Anders var først g. m. Gunhild Andersdtr. † 1775, og hadde med henne 5 barn: Agnethe, Ole, Anne, Marie og Mads, den siste blev født samme år som moren døde. Anders giftet sig igjen 1778 med Berte Hansdtr. Viberg, men han døde allerede 1780 efter å ha fått en sønn som blev kalt *Anders*. Samtidig med Anders Madsen bodde også hans to brødre, *Kristofer* og *Hans*, på Skyberg. Kristofer fikk en del av gården, så der nu blev to brukere. Kristofer var g. m. Anne, søster av Berte Hansdtr. Viberg. De hadde 5 barn: *Anne*, *Tollef*, *Kristian*, *Mari* og *Anne*. Da Anders døde, fikk broren, *Tosten Seval* gården. Han hadde 2 døtre, *Anne* og *Mari*. Mari, f. 1781, ble gift med *Amund Tømmeråsen* fra Biri. Amund overtok nu gården, mens Tosten tok føderåd; han døde 1815, 80 år gammel.

Både Tosten, Amund og hans sønn, *Tosten Skyberg*, skulde ha vært svære jegere. De hadde skutt mange bjørner og elg i mengder. Her var jo vidstrakte skoger, hvor der hadde vært dyregraver og gildrer, som det ennu fantes rester av. (Se IV bind, s. 360).

Tosten Amundsen var eneste barn på Skyberg. Han blev i 1818 g. m. Elisabeth Andersdtr. Skjerven. Han fikk gården efter sin far og kjøpte den til odel og eie av staten i 1826 for 1200 dl. Hans eneste barn, *Kari*, blev i 1842 g. m. *Johannes Pedersen Mjølstad* som fikk gården efter Tosten. De hadde 4 barn: Lisa Karine, f. 1843, g. m. Hans nedre Sæteren, Petra Teoline, f. 1845, g. m. svensken Nygren, Johan, f. 1847, g. m. Karoline Øverby i Land, og *August*, f. 1858, g. m. Maria Øverby, søster til Karoline. — *Johannes Skyberg*, f. 1813, var en

dyktig gårdbruker som drev gården godt op. Bl. a. grøftet og dyrket han store myrstreknings nederfor gården. Han avlet en mengde poteter og kjørte like til Holmen brenneri i Gjøvik, og kjørte drank tilbake til Skyberg. Bygde kjørevei frem til Ålstad, satte op sag og mølle i bekken, og bygde husene op fra nytt. Hadde 30—40 geiter og ystet geitost, og drev adskillig hesteopdrætt. Han var glad i å ha selskap, men drev for stort, så inntektene strakk ikke til. Johannes ga omkring 1886 gården over til sønnene sine, Johan og August. De overlot gården til svogeren, *Hans nedre Sæteren*, som var g. m. deres søster, Lisa. Hans solgte gården ca. 1900 til *Gunerius Bøhn*, Eidsvoll. Sønnen, *Gunnar Bøhn*, har den nu.

Skybergsæteren.

Oprinnelig sæter, senere husvær. Har mest interesse fordi slekten *Jakobsen* stammer herfra. Stamfaren var husmann på Skybergsæteren og hette *Jakob Nilsen*, f. 1748, av foreldre Nils Mustadhagen og Berit Eriksdtr. Jakob var g. m. Mari Andersdtr. Skybergseie, han døde i 1824. Deres sønn, *Nils Jakobsen*, gikk på Toten seminar 1816, blev lærer og døde som adjunkt i Fredrikshald i 1839. — En datter, *Hanna*, blev gift med gårdbruker Peter Sørensen fra Berg. Deres to sønner, *Nils* og *Karl*, innehar det velkjente manufakturfirma Brødrene Sørensen, Oslo. En annen sønn av Jakob Nilsen var *Anders Jakobsen*, f. 1798, blev lærer, senere skolestyrer, og klokker i Drammen, hvor han også blev gift og døde der 1877. Hans eldste sønn, *Julius Nicolai Jakobsen*, f. i Drammen 1829, kom til Fredrikstad som kontorist og begynte der sitt eget trelastfirma i 1853. Han blev således grunnlegger av det velkjente trelastfirma J. N. Jakobsen i Fredrikstad.